

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

ZÁPIS Z MINIKONFERENCE NA TÉMA PORUCHY AUTISTICKÉHO SPEKTRA

V rámci projektu MAP Českolipsko a Novoborsko II
CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0008645.

Místo: DOO-BOP UNION ČESKÁ LÍPA

Datum a Čas: 25. 1. 2019, 13:00 - 16:00 hod

Přítomni: dle prezenční listiny

Moderátor Ing. Radka Ondrušková: Cílem akce je sdílet zkušenosti s poruchami autistického spektra (dále jen PAS) z našeho regionu. Představit problematiku PAS rodičům, pedagogům, širší veřejnosti. Informovat rodiče, pedagogy a další organizace, jaká spolupráce je v případě poruch autistického spektra u dětí a žáků žádoucí.

Mgr. Jana Panáčková Feixová: Tato minikonference a sdílení zkušeností probíhá v rámci projektu MAP Českolipsko a Novoborsko II. Cílem je veškeré podněty a diskuze kolem toho tématu předat pracovní skupině pro rovné příležitosti a řídicímu výboru Místního akčního plánu, přednést podněty na platformě Školní inkluzivní koncepce Libereckého kraje, případně následně předat informace zřizovatelům škol.

PROGRAM:

1. Diagnostika PAS v předškolním věku, Mgr. Zuzana Votrubová
2. Raná péče, Centrum LIRA Liberec
3. Konkrétní případ, propojení rodina-MŠ-ZŠ
4. Práce s dětmi s PAS ve speciální třídě, MŠ Čtyřlístek Varnsdorf
5. Otázky, odpovědi, diskuze, sdílení zkušeností, nabídka dalšího vzdělávání

1. Zuzana Votrubová

Diagnostika PAS v předškolním věku.

Dětská klinická psycholožka se sídlem ambulance v České Lípě.

<http://www.psychologie-cl.cz>

- Diagnostika malých dětí je jako velké rozbořené moře, je to velké téma pro nás všechny.
- Představa: co to je autismus? je velmi různorodá, existuje velké množství druhů, škála projevů je pestrá a široká. Může docházet ke zpochybňování autismu i jenom díky tomu, že je škála obrovská. (Přirovnání k obrazu psa: představme si psa. *Každý zde*

z přítomných 80 účastníků má představu...ale ten kdo si představuje vlčáka a setká se poté následně s čivavou, řekne ne tohle není pes.)

- Jak se zjišťuje autismus?
Pro toto zjištění jsou obrovsky, až k nezaplacení přínosné, informace ze školky a ze školy. Zpráva ze školky nebo školy: psychologka prosí o zprávu v podobě popisu situací, které vznikají ve škole a ve školce. Nemusíte nic hodnotit, udělejte popis situace a činností.
- V současné době přichází hodně dětí s opožděným řečovým vývojem, ale nejsou to autisté. Dlouho se raději čeká s vyhodnocením vyšetření, zda se jedná pouze o řečový vývoj nebo autismus.
- Co dělat, když jsem rodič dítěte s PAS?
Nejlépe kombinace péče ve třech složkách: škola, psycholog a organizace péče o rodinu, v našem regionu Lira, raná péče v rámci centra Lira.
- Popis autismu:
Autistické dítě bývá přetížené smyslovými podněty, které vnímají absolutně nadměrně. Dospělý člověk si to neumí představit (zářivky, zvuky, pípání zvonění, pachy, aviváž, každá z těchto jednotlivostí může dítěti velmi vadit)
- Když se dítě začne aktuálně dostávat do stresu může to být pouze smyslovým vnímáním něčeho obvyklého... (nesnáší mokré oblečení...).
- Diagnóza trvá dlouho až několik let.
- Mgr. Zuzana Votrubová pro pedagogy a všechny zájemce doporučuje další vzdělávání: nakladatelství PASPARTA, konference pro asistenty pedagogů, paní doktorka Šporclová.
- Na dotazy psychologka uvedla, že je přetížená klienty, „objednání proběhne během prvních 3 dnů a zaplní se celý rok“. Na vyšetření musí rodiče s dítětem velmi dlouho čekat. Účastníci minikonference poukázali na to, že je odborníků, kteří mohou posoudit zdravotní stav dítěte s podezřením na autismus opravdu velice málo.

2. Raná péče, Centrum LIRA Liberec

<http://www.centrumlira.cz>

Středisko sociálních služeb, původně raná péče. Středisko pro Liberecký a HK kraj. Středisko kontaktuje rodič. Spolupráce spočívá v terénní službě. Středisko pracuje s rodinou v rodině, je to takový pracovník case managementu. Zaměřují se na děti i na rodiče.

Podporují vazby rodič a dítě. Jedná se o komplexní péči.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Centrum rodiči, který hledá pomoc, doporučí lékaři, MŠ, ZŠ, jiní rodiče.
Centrum Lira reflektuje zde na Českolipsku velmi silné hnutí rodičů autistických dětí.

Služby centra:

1 **Raná péče**, která je určena rodinám dětí se zdravotním postižením nebo ohrožením vývoje v důsledku nepříznivého zdravotního stavu od narození do 7 let na území Libereckého, Královéhradeckého a Ústeckého kraje.

2. **Sociálně aktivizační služby**, které jsou určeny rodinám dětí s poruchou autistického spektra od narození do 10 let na území Libereckého kraje.

Raná péče:

pomohou rodině se screeningem, rodina i dítě se učí, jak fungovat. Pomáhá stanovit režim dne dítěte, obrázková komunikace atd.

Konec s ranou péčí: přichází v 7 letech. Časem je dítě na tom lépe, rodina zná problémy autismu a pak najednou péče končí. Lira díky svým dalším sociálním službám podporuje rodinu až do 10 let dítěte, a pak pomoc definitivně končí.

Centrum Lira dále pořádá:

- Pobyt pro rodiny s dětmi s poruchami autistického spektra, zdroj psychické podpory pro rodiče.
- Ambulantní programy: Senzorická integrace (=smyslové přecitlivělosti).

Centrum Lira reflektuje obecně v Libereckém, Královéhradeckém a Ústeckém kraji nedostatek volnočasových aktivit pro děti s PAS.

Paní Ondrušková říká, že v Libertinu v ČL tyto kroužky pro děti s PAS existují a mají s nimi zkušenost.

Lira doporučuje:

- Návčivky sociálních dovedností: Ústecký kraj, Liberecký kraj - manželé [Bittmannovi](#),
- psychoterapie, [Velký vůz Sever](#),
- Lira spolupracuje s psychologem Přemyslem Mikolášem

3. Konkrétní případ, propojení rodina-MŠ-ZŠ

Ukázka fungující spolupráce.

ZŠ LADA ČL, (zástupci paní učitelka, paní asistentka, maminka Sofie s PAS, paní ředitelka MŠ (bohužel nemocná)

Sofie, žákyně 1. tř ZŠ Šluknovská-Lada, (diagnostikován aspergerův syndrom) navštěvovala MŠ Lada, na konci roku poslední rok MŠ řešila maminka, jestli Sofie půjde do speciální školy, ale na doporučení paní učitelky z MŠ, se zkontaktovala s budoucí učitelkou v ZŠ a Sofie přešla namísto do speciální školy do základní školy LADA ČL.

Sofie přešla do 1. třídy spolu se svými známými kamarády ze školky. Neopustila známý kolektiv.

Paní učitelka je od počátku ve velice těsné komunikaci s maminkou a asistentkou.

Za třídou je za prosklenou stěnou pomocný kabinet, kde mají děti schované svoje věci. Pokud Sofie potřebuje, je tato místnost místo pro její vlastní klid.

I přes počáteční obtíže, kdy trávila většinu času s asistentkou v této místnosti a učila se s asistentkou, je nyní již většinu času s celou třídou ve třídě a učí se spolu s ostatními dětmi.

Díky systematické a neustálé spolupráci asistentky, učitelky a maminky je Sofie spokojenou žačkou první třídy, ostatní děti ji přijaly a dělá velké pokroky.

4. Práce s dětmi s PAS ve speciální třídě, MŠ Čtyřlístek Varnsdorf Paní ředitelka Mgr. Veronika Strolená a 3 paní učitelky.

-Popis vzniku speciální třídy:

- Třída vznikla v roce 2009 tím, že najednou přišlo 6 dětí s PAS. Ředitelka musela situaci řešit, vznikla speciální třída, přestože se to zřizovateli zdálo neefektivní. Vznikla malá samostatná třída. V roce 2009 nefungovala raná péče. Začátky byly velice těžké.

První paní učitelky, které pracovaly s těmito dětmi za pár měsíců odešly ze školky. Paní ředitelka a paní učitelky se rok školily a individuálně pro děti vymýšlely, co a jak, aby děti posunuly, aby děti jenom nevegetovaly, ale nějakým způsobem se posouvaly ve vývoji.

Z těžkých začátků se stala MŠ, kam děti s PAS a mentálním hendikepem rodiče vozí.

Principy:

Děti jsou vzdělávány pomocí struktury a strukturovaného učení, velmi využíváme obrázkový systém, VOKS, alternativní komunikační systém Symwriter, fotky a symboly. Každé dítě má svůj individuální plán, podle toho, na jakém stupni vývoje se právě nachází. Máme i společné činnosti, jako je cvičení, kreslení, modelování, keramiku, stříhání, zpívání a společné hry. Nejdůležitější částí dne je „Vítání“, kdy se všichni navzájem pozdravíme podáním ruky a navázáním očního kontaktu a připomeneme si i ty děti, které zrovna nejsou přítomné. Pro samostatnou práci máme vytvořeno speciální místo, kde se děti seznamují s novými věcmi a pomocí obrázků se rozvíjí jejich slovní zásoba. Zde s jedním dítětem pracuje jedna učitelka.

Pravidelně jezdíme s dětmi MHD, aby si osvojily chování v dopravních prostředcích. Ve spolupráci se zubní lékařkou MUDr. Bártlovou a dentální hygienistkou p. Horčíčkovou navštěvujeme pravidelně zubní ordinaci a snažíme se, aby děti překonaly strach z neznámého prostředí. Zapojujeme děti do běžného života našeho města, chodíme s nimi do divadla, kina, bazénu a občas s dětmi navštívíme cukrárnu, obchod, nebo jedeme na výlet do přírody a za zvířátky.

- Na 8 dětí 4 učitelky.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

- Spolupráce s rodiči – neustálý kontakt, 1x měsíčně. Rodiče musí říct, co má dítě rádo, jak děti motivovat!
- Velice důležitá komunikace: školka-rodiče, pak probíhají schůzky rodičů dětí s PAS mezi sebou.
- Dodržování přesného denního režimu.
- Zjistit motivaci a pak pomocí toho co mají děti rády je posouvat ve vývoji.
- Obrázková metoda, kartičky, děti se učí nějakým způsobem komunikovat a zvládnout běžné situace života.
- V této době pomáhá rodinám dětí z této školky již i Centrum Lira.

Učitelky s dětmi dlouhodobě pracují a snaží se děti posouvat ve vývoji. Návky běžných situací: stát ve frontě, jít k zubaři (děti se 3 měsíce učí jen jezdit na křesle, nebo si na něj sednout), jet vlakem, jet autobusem, ostříhat se (děti stříhá paní učitelka, je vyučená kadeřnice). Z mnohých těchto běžných situací mají děti na začátku obrovský stres a záchvaty. Děti se díky intenzivní práci školky posouvají, rodiče jsou školce za tuto práci obrovsky vděční.

Mgr. Zuzana Votrubová na konci příspěvku vystoupila a pochválila všechny 4 přednášející ženy z MŠ Čtyřlístek, protože pracují s velmi těžkými případy mentálního onemocnění a rodiče, stejně jako ona, jsou jim za tuto práci velmi vděční. Výsledky jsou viditelné. Někdy vypráví rodiče těchto dětí o situaci, kterou nemohou zvládnout rodiče, tak poprosí paní učitelku a paní učitelka jim pomůže, jde např. s dítětem nakupovat boty, v rámci školky ostříhá vlasy... apod.

DOPORUČENÍ OD MŠ ČTYŘLÍSTEK:

- TULIPÁN: Nabídka programů a vzdělání pro rodiče.
<https://www.sdruzenitulipan.cz/>

ZÁVĚRY:

- Velice málo klinických psychologů, kteří diagnostikují problém, rodiče jsou zoufalí z dlouhého čekání, nevědí, co si mají počít, hledají oporu ve vlastních řadách jiných rodičů s podobným problémem.
- Dostat informaci na Ministerstvo, ŽE JE POTŘEBA ŘEŠIT SITUACI NEDOSTATKŮ PSYCHOLOGŮ, DĚTSKÝCH PSYCHIATRŮ a začít řešit situaci.
- ODLOUČENÉ PRACOVISŤE SPC SEMILY (pro děti s PAS a MR) V ČESKÉ LÍPĚ začalo fungovat od ledna 2019 v omezeném rozsahu (na 2 dny v měsíci dojíždí

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

psycholog nebo spec. pedagog). To nestačí – čekací doby na vyšetření a doporučení PO jsou neúnosně dlouhé, ztěžuje se tak situace pro dítě, školu, rodinu.

- SPECIÁLNÍ ŠKOLKA V ČESKÉ LÍPĚ
Pravděpodobně bude na ZŠ Jižní po opravách budovy cca za 2 roky.
- NEDOSTATEK PSYCHICKÉ A JINÉ PODPORY PRO RODINY A RODIČE DĚTÍ S PAS.
- RODIČE JSOU ZNEVÝHODNĚNI NA TRHU PRÁCE, ČASTO NEMOHOU ZVLÁDNOUT NORMÁLNÍ ZAMĚSTNÁNÍ S PLNOU NEBO I POLOVIČNÍ PRACOVNÍ DOBOU, NĚKDY JIM OKOLÍ NEVĚŘÍ, ŽE JEJICH DÍTĚ NENÍ JENOM NEVYCHOVANÉ.
- NEDOSTATEK VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT PRO DĚTI S PAS.
- MÁLO UPLATNĚNÍ V ŽIVOTĚ PO ŠKOLE PRO DOSPĚLÉ S PAS, NEBO JINÝMI MENTÁLNÍMI PROBLÉMY, SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ, ŽIVOT O SAMOTĚ.